

parchment. *Journal of Raman Spectroscopy*. 2024; 55: 409–421. doi: <https://doi.org/10.1002/jrs.6573>.

10. Saviello D. et al. Raman Spectroscopy and Surface Enhanced Raman Scattering (SERS) for the analysis of blue and black writing inks: identification of dye content and degradation processes. *Frontiers in Chemistry*. 2019; 7: 727.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-25>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ КОРУПЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Расторгуєва Наталія Олегівна

інспектор відділу запобігання корупції,

Головне управління Національної поліції в Харківській області

м. Харків, Україна

Корупція виступає одним із найруйнівніших явищ, що підриває верховенство права, демократичні інститути та довіру громадян до органів державної влади. Європейський Союз (ЄС) та Рада Європи розробили низку нормативно-правових актів, які визначають сутність корупції, описують її різні види та зобов'язують держави-члени притягати до кримінальної відповідальності за відповідні діяння. Аналіз цих документів показує, як ЄС розуміє корупцію та які основні відмінності між європейським та українським підходами до розуміння цього негативного явища.

Аналізуючи підходи до розуміння юридичної природи корупції в ЄС, слід звернути увагу на її визначення у широкому сенсі. Так, Європейська Комісія розглядає корупцію як зловживання довіреною владою з метою отримання особистої вигоди, є багатогалузевим явищем, яке присутнє як у державному, так і в приватному секторі, а також у політичній сфері. Корупція може проявлятися у вигляді дрібних злочинів або складних корупційних схем на високому рівні, а також приховуватися за фаворитизмом і кумівством, конфліктом інтересів і «обертovими дверима» – там, де бізнес зустрічається з політикою [1]. Тобто, це визначення концентрується на універсальних характеристиках цього явища, тобто на зловживанні владою або довіреними повноваженнями та прагненні особистої вигоди. Це поняття не є юридично обов'язковим, однак воно слугує політичним та концептуальним орієнтиром.

Конвенція ЄС 1997 р. про боротьбу з корупцією [2] розрізняє активну і пасивну корупцію. Під пасивною корупцією розглядається вимагання чи прийняття неправомірної вигоди посадовою особою ЄС або ж державою-членом. Активна ж корупція розуміється як пропозиція надання неправомірної вигоди посадовій особі ЄС. Ці обидва діяння визнаються кримінальним правопорушенням.

Директива (ЄС) 2017/1371 [3] теж оперує поняттями «пасивна корупція» і «активна корупція»: «пасивна корупція» означає дії державного службовця, який безпосередньо або через посередника вимагає або отримує будь-які вигоди для себе або для третьої сторони, або приймає обіцянку такої вигоди, щоб вчинити або утриматися від дій відповідно до своїх обов'язків або під час виконання своїх функцій таким чином, що завдає або може завдати шкоди фінансовим інтересам Союзу; «активна корупція» означає дії особи, яка обіцяє, пропонує або надає, безпосередньо або через посередника, будь-яку вигоду державному службовцю для себе або для третьої сторони, щоб він вчинив або утримався від вчинення дій відповідно до своїх обов'язків або під час виконання своїх функцій таким чином, що завдає або може завдати шкоди фінансовим інтересам Союзу.

Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією [4] охоплює ширший спектр діянь, які розглядаються як корупційні правопорушення. До них, у відповідності до конвенції, слід віднести: ст. 2–3 – активне та пасивне хабарництво, що вчинено державними службовцями; ст. 7–8 – активне та пасивне хабарництво, що вчиняється у приватному секторі; ст. 12 – зловживання впливом (*trading in influence*). Отже, Рада Європи визнає корупційними діяння не лише державних службовців, а й ті діяння, які охоплюють приватний сектор.

В рамках оновлення антикорупційної політики ЄС готується директива, яка розширить перелік корупційних злочинів наступними правопорушеннями: незаконне збагачення, зловживання владою та перешкоджання правосуддю. Це свідчить про прагнення гармонізувати законодавство та зміцнити довіру громадськості в період кризи та військових загроз.

Масмо зазначити, що аналіз нормативно-правових актів ЄС свідчить про те, що розуміння корупції в європейському правовому просторі є системним і багатогранним. Ключовим елементом цього розуміння є поділ корупційних дій на активні та пасивні форми, що дозволяє чітко ідентифікувати як дії особи, яка пропонує або надає неправомірну вигоду, так і поведінку посадової особи, яка приймає або вимагає цю неправомірну вигоду. Акцент робиться на зловживанні повноваженнями або владою з метою просування приватних інтересів на шкоду суспільним або колективним цінностям.

Характерною рисою підходу ЄС є тісний зв'язок між юридичними визначеннями корупції та завданням захисту фінансових інтересів Союзу та забезпечення ефективного функціонування внутрішнього ринку. Це призвело до включення відповідних норм до директив та конвенцій, які зобов'язують держави-члени гармонізувати своє кримінальне законодавство та забезпечити єдиний рівень заходів у боротьбі з корупцією.

У порівнянні з українським законодавством існує певна різниця в акцентах. Тоді як правові акти ЄС відіграють переважно гармонізаційну та інтеграційну роль з метою уніфікації мінімальних стандартів у сфері криміналізації, українське внутрішнє право характеризується високим рівнем деталізації в сфері правової відповідальності. Українська правова система чітко розрізняє кримінальні, адміністративні, дисциплінарні та цивільні наслідки корупційних злочинів, що надає їй більш практичного та комплексного виміру.

Отже, в ЄС корупція розглядається, насамперед, як виклик для єдиного правового простору та фінансової стабільності, тоді як в Україні вона також вважається глобальним соціальним явищем, яке вимагає багатосторонньої відповідальності. Обидві моделі мають спільну мету – визнання корупції загрозою для правової держави, демократичних інститутів та прав людини.

Література:

1. European Commission. Anti-corruption. Official website of the European Union. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption_en (дата звернення: 08.09.2025).

2. Convention drawn up on the basis of Article K.3 (2) (c) of the Treaty on European Union, on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union, 1997. Official Journal C 195, 25/06/1997, p. 1–11. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A41997A0625%2801%29> (дата звернення: 08.09.2025).

3. Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law. Official Journal of the European Union, L 198, 28.7.2017. P. 29–41. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L1371> (дата звернення: 08.09.2025).

4. Council of Europe. Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173). Strasbourg, 27 January 1999. URL: <https://rm.coe.int/168007f3f5> (дата звернення: 08.09.2025).